

Aug. 1940

102425

Til fagforeningene i Oslo og Akershus.

Denne utgreiing sendes foreningene for å gjøre klart hva som ligger bak rundskriv nr. 38 fra Arbeidernes faglige landsorganisasjon og det sirkulærskriv som Oslo og Akershus faglige samorganisasjon har sendt ut.

Viljen til å bygge ut og styrke arbeidsfolkets yrkesorganisasjoner til en makt som kunne øve innflytelse på et nytt norsk riksstyre under vilkåra som de er i dag har skapt en reising innen fagorganisasjonen. De første uttrykkene fikk denne viljen i vedtaket fra Norsk Bygningsarbeiderforbunds styre 18. juni 1940:

«Landsorganisasjonens sekretariat må sørge for at arbeiderne får en avgjørende innflytelse på landets statsstyre. De representanter som utpekes fra arbeiderorganisasjonene til landets statsstyre må være positivt innstillet for i samarbeid med arbeidernes organisasjoner å vareta arbeidernes og folkets interesser.»

En rekke organisasjoner sluttet seg til denne oppfatningen i de samme dagene. Men det første mer utførlige uttrykk fikk tanken i vedtaket fra den store konferansen som ble holdt i Bergen søndag 21. juli og som lød slik:

For folkefridom og velferd!

For samling av arbeidarar, fiskarar og åndsarbeidarar.

Norske kvinnor og menn! Arbeidsfolk i by og bygd!

I dag, sundag den 21. juli 1940, har det i Bergen vore halde eit møte av arbeidarar, bønder, fiskarar, funksjonærar, intellektuelle og andre for å dryfta den stoda arbeidsfolket i landet er komne i etter at stormaktskrigen vart førd over på norsk jord. Samla har me, frå ymse lag av folket, skilt i faglege og politiske serlag, men likevel bundne saman i kjærleik til landet vårt, tala ope ut til kvarandre om kva me burde gjera i den stoda me no er komne opp i.

Ein tanke har bunde oss saman, ein vilje har me alle hatt: landet vårt må atter verta fritt, utan fridom er livet ikkje verd å leva. Til strid mot dei myrkemaktene som vil knusa det nasjonale sjølstende vårt, som vil binda folket i slavekår, og ryddja ut dei rettar som me gjenom mange tunge stridar, hadde nådd fram til! Til strid mot dei som vil gjera livsvilkåra vanskelegare for oss, fordi dei sjølve vil ha det betre enn det ærlege arbeidet deira gjev dei rett til! Tru oss: Grunntonen på dette møte var den djupe kjærleik til hus og heim, — det som samanlagt er fedrelandet. Hjelp til og gjer det fritt att! Kvar er dei no som i si tid tala store ord kvar 17. mai om fridom og fedreland! Ikkje frasene, ikkje pengeinteressene, ikkje den dyriske sjåvismen som driv menneskja i døden mot kvarandre, samla oss til dette møtet, men samkjensla med alle som lid og lever, arbeidar og voner på ei betre framtid!

På dette møtet vart me samde om å ropa til alle arbeidsfolk, fyrst og framst på Vestlandet, men også vidare so langt de kann høyra oss, at de må slå dykk saman, ta striden opp for å betra dei livskår de lever under, lyfta dykk sjølv og dermed landet, fram til fridom og betre kår.

I dag må partigjerdene falla. Burt med skilje millom land og by! Arbeidaren, fiskaren, bonden, åndsarbeidaren, må sida om sida marsjera saman, og vera budd til å setja livet inn for å verja folkefridomen, våre politiske og sosiale rettar, organisasjonsfridomen og levestandarden vår. Me må rettvist skifta det me har, og byrdene må berast av dei som har evne til det: dei rike.

Dei som gjekk i brodden og skapte arbeiderrørsla her i landet, visste kva dei ville, og heiste stridsfana for oss. All frisk, radikal og positiv arbeidarreising som ikkje vart førd på avvegar, korrumpert og øydelagd av samarbeidet med det kapitalistiske borgarskapet, samla seg under *sosialismen*. Berre sosialismen kann skaffa verda fred og fridom, berre den kann avskaffa klassestriden fordi den avskaffar årsakene til den: klasseskiljet i samfundet. Berre den kann skapa fyresetnadene for ekte samfundssolidaritet og brorskap mellom folka.

Fagorganiserte arbeidarar! Medlemmer av Det norske arbeidarparti og Norges kommunistiske parti! De utan parti!

Landet ventar på dykk! Arbeidarklassen i land og by er det fjell Noregs framtid må byggjast på. Rekk kvarandre hendene i samarbeid for å løysa dei brennande spørsmål, dei livsviktige krav, i tillit til den revolusjonære sosialisme og arbeidarklassen i andre land!

Finn grunnlaget for samarbeidet! Sett alle krefter inn i samband med bonde- og fiskarorganisasjonane so samarbeidet av heile det arbeidande folk kann verta breidast mogeleg!

Bonde og fiskar! Slå dykk saman i organisasjonane dykkar!

Skap liv i faglaga dykkar, og vik ikkje tilbake for å gå ut i strid for å vareta interessene dykkar! Søk samarbeid med arbeidsfolk i byane — industriarbeidarane — og organisasjonene deira.

Arbeidsfolk i by og bygd har alltid hatt sams interesser, men aldri har dei høyrte saman slik som no!

Leve ein sterk og ubryteleg front av heile det arbeidande folk!

Leve eit fritt, sterkt og lukkeleg Noreg, vårt eige land som tilhøyrer dei som arbeider her, byggjar det og bur her!

Leve de ninternasjonale solidaritet mellom arbeidsfolket i alle land!

Ned med den imperialistiske krig!

Leve freden!

Flere organisasjoner sluttet seg til den samme tankegangen, bl. a. Vestfold faglige samorganisasjon. Imidlertid viste det seg at Landsorganisasjonens ledelse ikke betraktet denne reisinga som en styrke for organisasjonen, men tvert om som uttrykk for fraksjonsdannelse og personlig eventyrlyst. Og for så vidt som Landsorganisasjonens ledelse i rundskriv nr. 38 har søkt å ramme hva den endog har kaldt «indre fiender» i organisasjonen, har den ment de som på en fast felles front gikk inn for at organisasjonen skulle vise slik maktvilje.

Det var rundskriv nr. 38 fra Landsorganisasjonen som dannet grunnlaget for den resolusjon, som fellesmøtet av representantskapet for samorganisasjonen i Oslo og Akershus og fagforeningsstyrene fikk seg forelagt 14. august. På dette møte la 15 medlemmer av representantskapet fram et motforslag, som lød slik:

1. Fellesmøtet av representantskapet for Samorganisasjonen og fagforeningsstyrene i Oslo og Aker finner sted i en tid da vårt folks skjebne er uviss og da ingen vet hvem som skal få styremakta i landet. I denne tia vil fellesmøtet framfor alt streke under, at fagorganisasjonen som det sentrale uttrykk for arbeidsfolket i Norge, har den store og aktuelle oppgaven å samle arbeidsfolket til en makt, som med flertallets rett krever bestemmende innflytelse på statsstyret i vårt land. Alle skritt som fagorganisasjonen tar i denne tia må være bestemt av at fagorganisasjonen er rede til å ta på seg det ansvar som følger med å representere arbeidsfolket i Norge i et kommende riksstyre og fagorganisasjonen må tre fram med det krav på makt, som arbeidsfolkets store flertall representerer.

Ut fra den betraktning at denne store oppgaven må løses til arbeidsfolkets fordel går fellesmøtet ut fra at fagorganisasjonen tar de skritt som er nødvendige for å etablere et fast samarbeid med de yrkesorganisasjonene som representerer andre lag av det arbeidende folk, — framfor alt bønder, småbrukere, fiskere — for å sveise sammen et flertall av folket i Norge og for å løse de brennende sosiale og nasjonale oppgaver som ligger fore. Landet vårt må ut av uvissa, det må fram til ordnede forhold påny og det er fagorganisasjonen, som må bli den naturlige fører for den reising av arbeidsfolket, som leder dette fram til riksstyret.

2. Fellesmøtet gir i denne forbindelse sin fulle tilslutning til de vedtak som ble gjort på Landsorganisasjonens representantskaps møte 24. juni 1940. Det slutter opp om de positive arbeidsoppgavene som der ble stilt opp.

Hele arbeiderørsla må samle seg og aktivt settes inn for de oppgavene Landsorganisasjonen stilte opp i sitt vedtak av 24. juni. På dette grunnlaget må det bli skapt en ubrytelig solidaritet som omfatter hele arbeiderørsla. En slik solidaritet innebærer den største garanti for at arbeiderklassen formår å forsvare sin levestandard, holde fast ved sine opparbeidede rettigheter og sine sosiale goder. Bare gjennom en slik solidaritet vil fagorganisasjonen kunne bevare sitt sjølstende og forsvare arbeiderklassens interesser.

Ut fra denne betraktning gir fellesmøtet sin fulle tilslutning til det skritt Landsorganisasjonens sekretariat og forbundene har tatt for å få tilbake dyrtidstillegget. Det slutter seg til den oppfatning at forutsetningene for nedslaget i lønningene ikke er oppfylt. Som uttrykk for hele arbeiderklassen i Oslo og Aker lover det sin fulle støtte til de videre skritt som Landsorganisasjonens ledelse tar til forsvar for vår levestandard og våre sosiale og politiske rettigheter.

3. Møtet beklager at Landsorganisasjonens sekretariat i rundskriv nr. 38 av 25. juli 1940

har antydning muligheten av at indre fiender innen fagorganisasjonen kan ha medvirket til å kalle fram de inngrep overfor organisasjonen som er gjort. Uansett de politiske oppfatninger som finnes innen fagorganisasjonen og det forhold at aktive krefter i denne tia har gått inn for positive forslag eller for kritikk som ikke alltid er falt sammen med oppfatningene i de ledende instanser, gir møtet uttrykk for, at det i dag ikke består noen indre fiender innen fagorganisasjonen, som formår å skade eller hindre en samling av alle krefter om en klar og positiv arbeidslinje. Vi er overbevist om at de som arbeider for fagorganisasjonens positive innsats i denne tia, handler ut fra ærlig vilje til å fremme organisasjonens og arbeidsfolkets sak i vårt land.

Fellesmøtet retter en appell til alle fagorganiserte arbeidere i Oslo og Akershus: i dag mer enn noensinne: slutt opp om fagorganisasjonen! Enhet i rekkene! Samling omkring de krav Landsorganisasjonen har formulert! En felles front for hele det arbeidende folk i landet vårt! Opprettelsen av et nytt norsk riksstyre hvor et samlet arbeidsfolk får avgjørende innflytelse.

I ordskiftet ble det tatt opp forslag om å la hele den indre strid falle, for at alle krefter kunne samles om de positive arbeidslinjer som punkt 1 og 2 i forslaget ga uttrykk for. Dette ble avvist. Og Landsorganisasjonens formann tok avstand fra den aktive linje som forslaget trakk opp. — Dette forslaget samlet 77 stemmer. Den første forening som i dagene etterpå sluttet seg til forslaget var Murarbeidernes forening i Oslo med 70 mot 17 stemmer.

Straks etter at dette møte hadde vært holdt ble en rekke av organisasjonens medlemmer som hadde gått inn for disse synsmåtene gjenstand for inngrep fra myndighetenes side. Det er beklagelig, at samorganisasjonens ledelse fant det påkrevd å sende ut fordømmelse over aktive medlemmer i organisasjonene nettopp i det øyeblikk de samme medlemmene ble rammet av myndighetenes inngrep.

Disse forhold gjorde det dobbelt påkrevd å gi uttrykk for at den viljen til nyreising og innflytelse over styret i landet som her var kommet fram, ikke var stanset med disse inngrep. Søndag 18. august ble det i Bygningsarbeidernes hus i Oslo holdt en konferanse av 85 tillitsmenn innen organisasjonene i Oslo og Akershus. Denne konferanse ble ledet av Norsk Bygningsarbeiderforbunds formann, Jens Tangen, og det innledende foredrag ble holdt av den tidligere formann i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon Halvard Olsen. Etter et utførlig ordskifte hvor det så langt råd var ble gjort rede for de forhold som nå er til stede i landet, sluttet møtet seg enstemmig til følgende henvendelse til Sekretariatet for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon:

Den politiske situasjon.

Den europeiske krig som Norge ble trukket inn i etter 9. april er endt med Tysklands seier på det europeiske kontinent. To måneder er gått siden krigen i Norge endte med nederlag og de allierte troppers flukt fra landet. Alt den gang var spørsmålet om en nyordning i landet aktuelt. — Siden har sammenbruddet i Nederland, Belgia og Frankrike og omstillingen på Balkan endret stillingen over store deler av Europa. Samtidig er den norske regjering og konge uten enhver mulighet for å styre landet her.

Regjeringsspørsmålet i Norge står ennå åpent. Møtet slutter seg til den oppfatning at arbeiderrørsla fram for noen har hatt og har plikt til å samle arbeidsfolkets krefter og forene organisasjonene for at arbeidsfolket innen alle yrker kan skape en felles front, som får så sterk innflytelse som mulig på et nytt norsk riksstyre. Møtet gir uttrykk for den oppfatning at de betingelsene som de politiske partiene og Arbeidernes faglige landsorganisasjon godtok 17. juni som forutsetning for et nytt norsk riksstyre, framleis må godtas, slik at et nytt styre i landet kan bli skapt på det grunnlag som da ble lagt til rette. (Stortingsmøte med de nødvendige vedtak.)

Møtet tar avstand fra dem som ønsker å hindre eller trekke ut tidspunktet for en ny-ordning i landet. Det tar avstand fra dem som ved en passiv holdning unnlater å bidra til den utbygging av arbeidsfolkets fellesfront, som er en nødvendig forutsetning for at arbeidsfolket får høve til å øve størst mulig innflytelse på sammensettingen av et nytt norsk styre. Det gir uttrykk for at et slikt riksstyre i Norge bare kan bli skapt ved et samarbeid mellom de organisasjonene som har viljen til i dag å medvirke til en løsning på de nye kjensgjerningenes grunn. Den første oppgaven for et nytt riksstyre må være å ta opp fredsforhandlinger med Tyskland.

Møtet slutter seg til den oppfatning som ble hevdet av mindretallet på det faglige møte i Oslo 15. august og ser det som en aktuell og sentral oppgave med alle krefter å virke med til at fagorganisasjonen stiller seg på dette standpunkt. Bare da kan fagorganisasjonen gjøre sitt til at det blir norsk riksstyre i Norge, slik at landet ikke på ubestemt tid må stå under fremmedstyre. Og bare på dette vis kan fagorganisasjonen gjøre sitt til at arbeidsfolket i Norge får den innflytelsen som tilkommer landets arbeidende flertall.

Møtet nevner opp et utvalg på tre mann hvis oppgave det er om mulig å forberede en praktisk løsning av dette spørsmål.

Den organisasjonsmessige situasjon.

Møtet streker under at den første betingelse for at de yrkesorganisasjonene som representerer arbeidsfolket i Norge skal ta del i et nytt norsk riksstyre er, at det blir lagt fast på forhånd hvilke betingelser arbeidsfolkets organisasjoner kan få i framtida. Det må være en forutsetning at det regjeringsdepartementet som får med de organisasjonsspørsmålene å gjøre blir styrt av en mann som arbeiderrørsla betrakter som sin tillitsmann.

Møtet sluter seg til den oppfatning at Arbeidernes faglige landsorganisasjon straks må ta opp forbindelsen med andre yrkesorganisasjoner som representerer arbeidsfolket, — i første rekke med Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Noregs fiskarlag — for å skape en bredest mulig front av arbeidsfolket i landet.

Den oppgaven å ta vare om arbeiderfolkets interesser under den krisen landet nå gjenomlever, kan bare bli løst når arbeidsfolkets organisasjoner tar klar front mot all den reaksjon som truer med å kaste byrdene av krigen og gjenreisninga over på arbeidsfolket. Den første og vesentligste oppgaven for organisasjonene er å bevare sitt sjølstende og sin handlingsfrihet, slik at de kan gjøre en innsats i det byggingsarbeid som nå forestår i landet. Men en slik oppgave kan en bare løse når alle krefter blir sveiset sammen til en blokk, til en felles front.

I det vi sender organisasjonene denne utgreiinga ønsker vi å streke under at vi kjenner ingen «grupper og fraksjoner» innen fagorganisasjonen, ingen «indre fiender». Vi står sammen på en felles front innen organisasjonen med vilje til å sette alle krefter inn for en utbygging og befesting av Landsorganisasjonen. Vi har ingenting å skjule. Vi ønsker ingenting heller enn å legge våre vedtak fram for organisasjonene. Men vi ønsker også under de uhyre vanskelige tilhøve i landet nå, at alle opplysninger skal bli lagt fram og at alle medlemmer må få høve til å tenke over, om vi ennå kan bidra til at landet får norsk styre og arbeidsfolket få innflytelse i et slikt styre i landet. Det oppdrag som tillitsmannsmøtet søndag ga tre-mannsutvalget var nettopp, så langt råd var, å bringe disse ting på det rene, idet utvalget fikk mandat til å ta opp forhandlinger til alle sider. Dette utvalg består av: Formannen i Oslo Arbeidsnemnd Halvard Olsen, sekretær i Norsk kommuneforbunds stedsstyre for Oslo Erling Olsen og sekretær Håkon Meyer.

Vi retter den oppfordring til alle fagforeningene i Oslo og Akershus, at denne utgreiinga må bli lagt fram for foreningene sammen med rundskriv 38 fra Landsorganisasjonen og sirkulærskrevet fra Oslo og Akershus faglige samorganisasjon og at det må bli gitt medlemmene høve til å ta stilling til mindretallets forslag på fellesmøtet.

Oslo, august 1940.

I ARBEIDSUTVALGET

Jens Tangen, formann.

Formann for Norsk Bygningsarbeiderforbund.

Martin Brendberg,

Oslo Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening.

Adelstein Haugen,

Formann i Murernes Union.

Albert Johannessen,

Forretningsfører for Bilarbeidernes forening.

Håkon Meyer.

Erling Olsen,

Sekretær i Norsk komm.forb., Oslo stedsstyre.

Halvard Olsen,

Formann i Oslo Arbeidsnemnd.

Peder Vestad,

Sekretær i Norsk Skog- og Landarb. forbund.